

Slabbing

En faktuel gennemgang

Det amerikanske fænomen slabbing breder sig til resten af verden. Slabbing er en opbevaringsform, hvor mønter, tokens, medaljer og pengesedler forsegles i en hermetisk lukket, PVC fri og stort set lufttom plast-beholder, med et unikt id og kvalitetsvurdering påsat som label.

Af Jørn Rasmussen

Der diskuteres livligt i det danske samlermiljø, om det er en god eller dårlig ide at få sine samleobjekter graderet (som det hedder i daglig tale). Ord som plastik-kister dukker op i diskussionerne, ligesom mange også har eksempler på, hvor graderingen er skudt ved siden af. Der skal ikke herske tvivl om, at forfatteren til denne artikel er begejstret for gradering, men artiklen vil primært være en faktuel gennemgang af fænomenet, så kendskabet kan udbredes og nogle myter forhåbentlig blive afmystificeret.

Det startede i USA i 70'erne, hvor ANACS begyndte at forsegle amerikanske mønter i små lufttomme plastikæsker, og give dem en gradering jf. den skala man bruger i USA samt et unikt id. Graderingen var udført af numismatiske eksperter. Da disse æsker er alment tilgængelige, var der hurtigt nogle private aktører, der fulgte trop og startede firmaer med temmelig enslydende navne eksempelvis NCC, NCG, NGC etc. og med større eller mindre seriøsitet bagved. Jeg skal ikke trætte med udskilningsløbet, men blot konstatere, at i dag er der kun to topprofessionelle aktører tilbage i hele verden: NGC og PCGS. De to aktører graderer mønter fra hele verden og har et stort antal numismatiske eksperter ansat til at foretage graderingen, og selve slabbing-procesen foregår fuldautomatisk i støvfrit miljø. Kun mønter graderet af disse aktører betragtes som reelle slabs. De to aktører garanterer (med visse begrænsninger) også for at graderingen er korrekt og mønten ægte. Dette giver sig også udslag i, at mønter indleveret til gengradering i en anden slab betragtes som rå og ugraderet uden hensyntagen til den tidligere gradering.

At NGC og PCGS er de eneste professionelle aktører betyder jo ikke, at der ikke kan findes gode mønter i andre slabs, men det er næsten altid den anden vej, således at en anden slab har en gradering, der er meget højere, end hvad mønten kan bære. Som kuriosum forlyder det dog, at man kan finde undervurderede mønter i nogle af de gamle ANACS slabs.

I USA og i Asien handles slabbede mønter til mange gange højere priser end rå mønter og det ser ud til at brede sig til Europa også.

Graderingsprisen per mønt starter ved ca. 200 kr. og stiger lidt, hvis det er meget kostbare mønter. Dertil kommer håndtering, forsendelse, forsikring og muligvis told.

Folk indenfor EU kan enten selv aflevere og afhente mønter hos NGC i München, PCGS i Paris eller de tilsvarende i USA. Indimellem kan man også aftale udveksling på møntmesser. Vejledning findes på firmaernes hjemmesider. Hvis man sender med kurér fra Danmark, er det lidt bøvlet med forsikring og re-import moms.

Hvis man har besluttet, at et bestemt samleområde skal samles i graderet form, så må selv billige mønter den vej. Jeg har selv betalt 250 kr. for at få graderet en dansk 10 øre fra 1972! Ellers er det der slabbes oftest mønter i meget høj kvalitet eller meget sjældne mønter fra hele verden.

Den traditionelle handel med mønter må vel siges at

være kendetegnet ved at være baseret på subjektiv kvalitetsvurdering, hvor det ofte er sådan, at sælgeren har en mere optimistisk vurdering af kvaliteten på sin mønt. Derfor har der gennem tiden været forsøg på at opstille en mere objektiv skala, dog kun konkret udmøntet i Peter Flensborgs lille hæfte med en vejledning for danske årgangsmønter primært baseret på slid.

Det er ubestrideligt en ulempe ved gradering, at det kun lødigt foretages af de to nævnte selskaber til konstant stigende priser, at det er besværligt at få mønterne ud og ind af Danmark samt at det fylder rigtigt meget i opbevaring (Jeg kan have 54 slabs i det største Leuch-turm album der findes).

En af fordelene er, at mønterne monteres i lufttomme forseglede beholdere af hård plast, hvilket beskytter dem mod håndtering og miljøpåvirkning. En anden fordel er, at graderingen foretages af uvildige højt professionelle numismatiske eksperter, der benytter deres lange erfaring som tidligere mønthandlere, hobbyentusiaster og storsamlere sammen med sofistikerede værktøjer og referencearkiver til at fastslå, hvilken mønt der er tale om, hvorvidt mønten er ægte samt en relativ kvalitetsvurdering baseret på et tilnærmelsesvist objektivt regelsæt. Inden i slabben er også et unikt id, en barcode, hologram og på nyere slabs sågar en RFID-chip (se senere om falske slabs)

Kvalitetsvurderingen af mønten foretages ud fra fire parametre: Hvor perfekt er mønten slået, møntglans, overfladeslid/skader samt "eye appeal". Hvis mønten fremstår original (se "Details" senere) tildeles den en numerisk gradering mellem 1 og 70 og en udmøntnings-type, der enten er MS (Mint State), PL (Proof Like), PR (Proof og Proof Cameo) eller SP (Specimen) og for kobber og bronzemønter desuden BN (Brown), RB (RedBrown) og RD (Red). Det giver f.eks. en kvalitet 0 nøddebrun dansk 5 øre 1906 kvaliteten MS65BN og en kvalitet 0 dansk 5 øre 1874 uden brunering MS65RD.

Der er ikke umiddelbart en 1:1 ift. den danske skala, men i skemaet er gjort et tilnærmelsesvist forsøg.

Amerikanske specialister i danske mønter hænger imidlertid ikke på træerne, så ind imellem (især på lidt ældre graderinger) er der nogle skæverter imellem, og

US:	DK:
VF35-XF40	Kv.1+
XF45-AU55	Kv.1++
AU58-MS62	Kv.01
MS63-64	Kv.0-01
MS65-66	Kv.0
MS67-70 og SP	Spejlpræg
PR, PRCAM og PRDCAM	Proof og Medaillepræg

PL erstatter MS hvis mønter har klar medaljeprægsskarakter på BEGGE sider.

Danske mønter før 1973 med SP, PL eller PR-gradering er uhyre sjældne.

notorisk har de problemer med at gradere vores jern og zinkmønter. For USA-mønter er graderingerne meget konsistente.

Både NGC og PCGS har på deres hjemmesider oversigter over, hvor mange mønter der har fået en bestemt gradering for hver mønttype i årgange og varianter, f.eks. kan man se, hvor mange danske 5 ører fra 1906 der har fået graderingen MS65BN. Dette udtrykkes som en POP-2/3, hvilket udtrykker, at der er 2 med samme gradering og 3 med en bedre gradering, på tværs af NGC og PCGS.

Mønter der ikke fremstår i original stand kan stadig komme i slab, men i stedet for den numeriske gradering står der en cirka vurdering f.eks. UNC, AU, XF efterfulgt af "Details" samt en kort forklaring på problemet. Oftest er det "Cleaning", som er dyppede og rensede mønter, "Hairlines" som er skyllede eller pudsede mønter samt en stribe andre udtryk, der dækker skader på mønten (En komplet oversigt med billedeksempler findes på PCGS' hjemmeside). "Details" mønter er ikke særligt attraktive for samlere.

Et tilsvarende fænomen findes for pengesedler, her er de anerkendte firmaer PMG og PCGS.

Til slut skal det desværre også nævnes, at kineserne har fået øjnene op for at kopiere slabs, og de er rimeligt gode til det. Man kan gardere sig ved at slå den unikke kode op på NGC' og PCGS' hjemmesider og se billeder af den mønt, der bør være i slabben, man kan scanne barkoden eller RFID-chippen og se om resultatet stemmer og så som sædvanligt bruge sin sunde fornuft, hvis noget er for billigt til at være sandt.

Jeg håber ovenstående har afmystificeret gradering for nogle og måske skabt en interesse hos andre.